

Prilog proučavanju organizacionog stanja
i strukture organizacija Komunističke partije
Hrvatske u Dalmaciji od 1945. do 1948. godine*

BERISLAV JANDRIĆ

Institut za historiju radničkog pokreta Hrvatske, Zagreb, SFRJ

Ovaj je članak pokušaj faktografske rekonstrukcije organizacionog stanja i strukture organizacija Komunističke partije Hrvatske na području Dalmacije u naslovljenom razdoblju, kao podloge za proučavanje organizacionog razvoja Komunističke partije, pretpostavke i posljedice ostvarenja njezina programa i politike u prvim godinama obnove zemlje. Već na samom početku treba konstatirati da smo suočeni sa znatnim istraživačkim poteškoćama, a pogotovo za razdoblje neposredno nakon završetka rata. Za to razdoblje nema dovoljno relevantne dokumentacije, odnosno arhivska je građa fragmentarna.¹ Nezaobilazan je izvor za izučavanje odnosno rekonstrukciju organizacionog stanja KPH u Dalmaciji, u konkretnom slučaju Oblasnog komiteta Dalmacije, statistička evidencija partijskih organizacija. O toj temi mogli bi se, vjerojatno, naći podaci u drugim statističkim evidencijama, ali njih za sada ne upotrebljavamo. Treba reći da ni statističke evidencije partijskih organizacija, kao glavni izvor za naslovljenu temu, ne daju jasnu sliku socijalne slojevitosti članstva Partije u naznačenom razdoblju. To je jedan od razloga što nije moguće potpuno sigurno utvrditi organizacionu, socijalnu i nacionalnu strukturu ni brojno stanje Partije u prvom poslijeratnom razdoblju, jer u rekonstrukciji brojčanog stanja članova KP po dvotjednim, a kasnije mjesečnim izvještajima dolazi ponekad do znatnih odstupanja u prikazivanju broja članova. Teškoću u rekonstrukciji stanja partijskih organizacija čini i učestalo rasformiranje odnosno prestrukturiranje pojedinih kotarskih komiteta, pa čak i ukidanje triju oblasnih komiteta. S obzirom na naznačene razloge odnosno probleme podaci za pojedine komitete nisu razrađeni, što onemogućava preciznu rekonstrukciju i ne daje potpunu shemu (za neke komitete nije moguće utvr-

* O ovoj je temi autor podnio referat na znanstvenom skupu »Komunistički pokret u Dalmaciji od 1919. do 1950. godine«, koji je održan u Splitu od 22. do 24. listopada 1986. godine.

¹ Arhivska građa za povijest KPH čuva se u Arhivu Instituta za historiju radničkog pokreta Hrvatske (AIHRPH), Dokumentacionom centru CK SKH, regionalnim arhivima i u Arhivu CK SKJ u Beogradu.

diti kada su formirani, rasformirani, odnosno pripojeni drugom komitetu) organizacionog stanja Oblasnog komiteta Dalmacije za navedeno razdoblje.

1.

Prvih nekoliko mjeseci nakon oslobođenja zemlje 1945. godine Komunistička partija Hrvatske zadržala je svoju organizacionu shemu iz narodnooslobodilačke borbe i oružane socijalističke revolucije, shemu primjereni izuzetnim uvjetima NOB-a.²

U svibnju 1945. godine, organizaciona struktura KPH bila je ovakva (vidi shemu na str. 91):

Prema tome, Oblasni komitet KPH za Dalmaciju, izravno povezan sa Centralnim komitetom Komunističke partije Hrvatske, bio je jedan od četiri takva komiteta u cijeloj Hrvatskoj. On se dalje dijelio na:

1. *Okrružni komitet Biokovsko-neretvanski*

s pet kotarskih komiteta: Imotski, Makarska, Metković, Šestanovac, Vrgorac;

2. *Okrružni komitet Knin*

s dva kotarska komiteta: Knin, Drniš;

3. *Okrružni komitet Split*

sa sedam kotarskih komiteta: Sinj, Split, Trogir, Muć, Vrlika, Omiš, Trilj i Mjesni komitet Split;

4. *Okrružni komitet Dubrovnik*

s tri kotarska komiteta: Dubrovnik, Korčula, Pelješac-Mljet i Mjesni komitet Dubrovnik;

5. *Okrružni komitet Srednje Dalmacije*

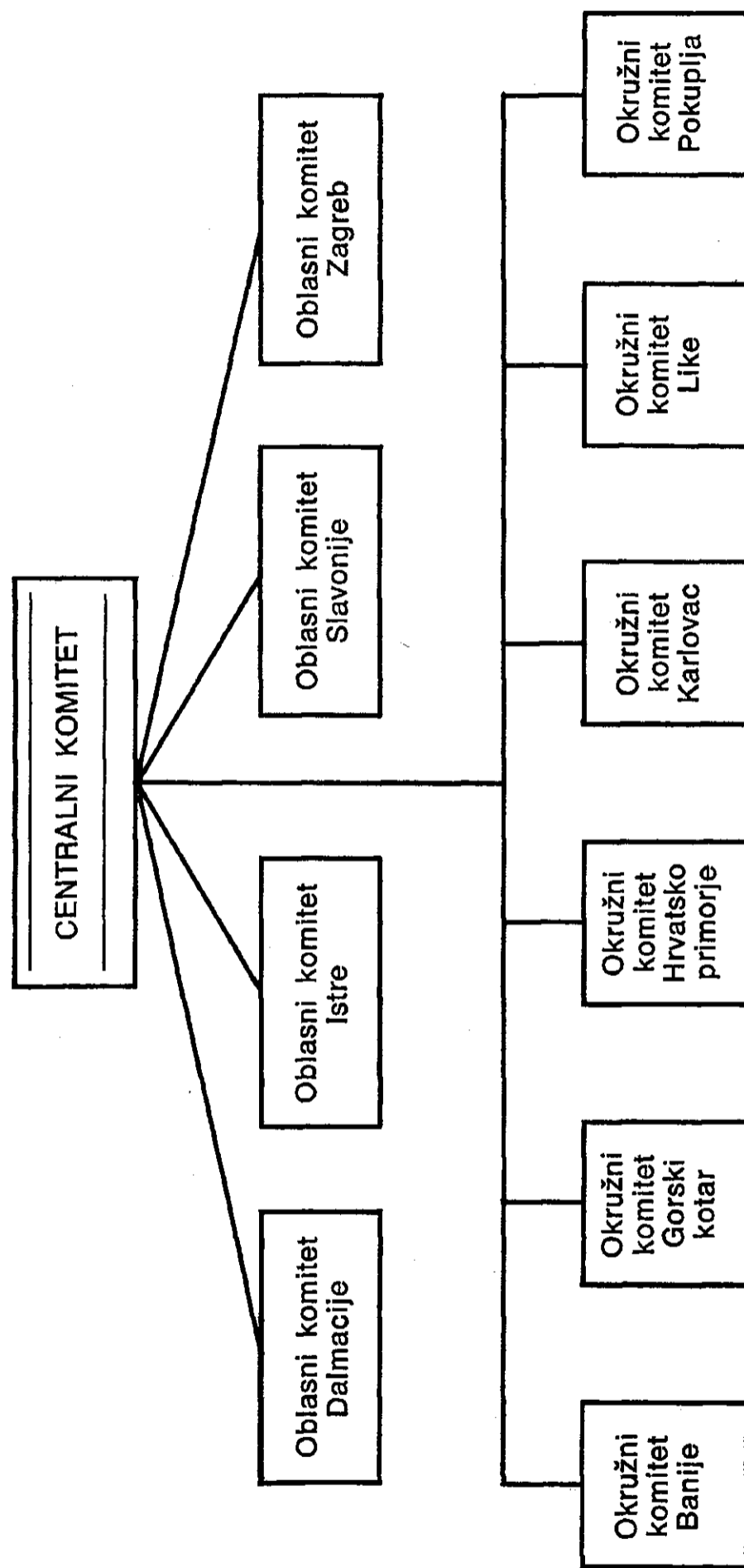
s tri kotarska komiteta: Brač, Hvar, Vis;

6. *Okrružni komitet Šibenik*

sa četiri kotarska komiteta: Kistanje, Skradin, Šibenik, Vodice i Mjesni komitet Šibenik;

² *Juan Jelić*, Komunistička partija Hrvatske 1937—1945, Zagreb 1981, sv. II, str. 332.

KOMUNISTIČKA PARTIJA HRVATSKE
ORGANIZACIONA SCHEMA³ 1945.

7. Okružni komitet Zadar

sa četiri kotarska komiteta: Benkovac, Biograd, Preko, Zadar i Mjesni komitet Zadar.

Sveukupno, Oblasni komitet Dalmacije imao je u svom sastavu sedam okružnih komiteta, dvadeset osam kotarskih komiteta i četiri mjesna komiteta.⁴

Reorganizacijom koja je uslijedila nakon oslobođenja rasformirani su Oblasni komitet Slavonije i Oblasni komitet Zagreba. Učinjeno je to s ciljem da se u obnovi zemlje, izgradnji narodne vlasti i njezinih organa, znatno poboljšaju neposredniji kontakti između republičkog rukovodstva i njegovih organa s organizacijama na tom području.⁵ Za razliku od Zagrebačkog i Slavenskog oblasnog komiteta, Oblasni komitet Dalmacije ostao je, ali je smanjen sa sedam na četiri okružna komiteta.

Razlozi zbog kojih nije rasformiran taj oblasni komitet bili su: smatralo se da je područje Dalmacije zasebna cjelina u političkom, privrednom i geografskom pogledu, iako pokriva vrlo velik teritorij. No, čitava dalmatinska regija bila je usmjerena prema Splitu koji je tako dobio značaj centra cijele Dalmacije. Također je jedan od razloga nerasformiranja Oblasnog komiteta Dalmacije bila i nemogućnost direktnog rukovođenja iz Zagreba sa četiri okružna komiteta u Dalmaciji. To su bili relevantni razlozi zbog kojih je odgođeno rasformiranje Oblasnog komiteta Dalmacije.⁶

U reorganizaciji koja je uslijedila prvo je došlo do rasformiranja Okružnog komiteta za Biokovsko-neretvljansku oblast, čiji su kotarski komiteti Imotski, Makarska i Metković pripojeni Okružnom komitetu Knin (sačinjavali su ga kotarski komiteti Knin i Drniš) koji je kasnije, u daljnjoj reorganizaciji, pripojen Okružnom komitetu Šibenik.⁷ Postojanje Okružnog komiteta za Srednju Dalmaciju pokazalo se također nešto kasnije, suvišnim, te je rasformiran, a kotarski komiteti Brač, Hvar i Vis, koji su ga sačinjavali, ušli su u sastav Okružnog komiteta Split.⁸

Komunistička partija Hrvatske imala je potkraj 1946. godine dva oblasna komiteta: za Dalmaciju i Istru, unutar kojih je bilo osam okružnih komiteta s trideset tri kotarska komiteta te šest gradskih komiteta. Imala je još i deset samostalnih okružnih komiteta sa sedamdeset osam kotarskih komiteta, te dvanaest gradskih komiteta. U organizacionoj shemi Komunističke partije Hrvatske uočavamo i postojanje gradskog komiteta Zagreba, Sveučilišnog komiteta, partijskog biroa UDB-e (OŽNE) Hrvatske, komiteta ministarstava i Zemaljskog odbora sindikata — koji ma neposredno rukovodi Centralni komitet KPH.

⁴ AIHRPH, Oblasni komitet Dalmacije, 1/III/1.

⁵ AIHRPH, Fond CK SKH 1946.

⁶ Slični razlozi koji su uvjetovali postojanje Oblasnog komiteta Dalmacije, naprijed navedeni, opravdali su i postojanje Oblasnog komiteta Istre, uzimajući u obzir još i vanjskopolitički moment.

⁷ U reorganizaciji koja je uslijedila došlo je do ukidanja kotarskih komiteta Šestanovac i Vrgorac.

⁸ AIHRPH, Oblasni komitet Dalmacije, 2/III/1, 3/III/1, 4/III/1, 6/III/1, 8/III/1.

Rasformiranjem ili reorganizacijom navedenih oblasnih komiteta i pojedinih okružnih komiteta, većim dijelom u 1945. i djelomično u 1946. godini, postiglo se vrlo mnogo. Kao prvo i najvažnije ubrzano je prenošenje zadataka, uputstava, direktiva i naređenja centralnih foruma najnižim organima. Tim je reorganizacijama pojednostavnjena organizaciona shema. Drugo, također vrlo važno, takva reorganizacija dovela je do osjetnog smanjenja finansijskih izdataka za funkcioniranje tih komiteta.

Potkraj 1946. godine organizaciona struktura Komunističke partije Hrvatske odnosno Oblasnog komiteta Dalmacije bila je:⁹

1. *Okružni komitet Dubrovnik*

s tri kotarska komiteta: Dubrovnik, Korčula, Pelješac-Mljet, i Gradskim komitetom Dubrovnik;

2. *Okružni komitet Split*

s devet kotarskih komiteta: Brač, Imotski, Makarska, Hvar, Sinj, Split, Metković, Trogir, Vis, i Gradskim komitetom Split;

3. *Okružni komitet Šibenik*

s pet kotarskih komiteta: Drniš, Knin, Kistanje, Šibenik, Vodice, (Skradin)¹⁰ i Gradskim komitetom Šibenik;

4. *Okružni komitet Zadar*

s tri kotarska komiteta: Benkovac, Biograd, (Preko),¹¹ Zadar i Gradskim komitetom Zadar.

Ukidanjem okružnih komiteta Oblasni komitet Dalmacije imao je u samom početku prilično problema zbog rukovođenja s tako velikim brojem kotarskih i gradskih komiteta. Naime, u tom razdoblju nije bilo potrebnoga partijskog aparata pri Oblasnom komitetu. Međutim, pojačani dobivenim kadrovima iz okružnih komiteta brojčano su povećana kadrovska i organizaciono-instruktorska odjeljenja, što je rezultiralo boljim radom te olakšalo rukovođenje s tolikim brojem komiteta. Također je sam Oblasni komitet pojačan novim članovima, što je dovelo do čvršće povezanosti s rukovodstvom kotarskih komiteta.

Potkraj 1947. godine organizaciona struktura Komunističke partije Hrvatske u Oblasnom komitetu Dalmacije bila je:¹²

⁹ AIHRPH, Isto, 2/II/1, 2/III/1, 3/II/1, 4/II/1, 6/III/1, 8/II/1, 9/II/1.

¹⁰ Nemoguće je sa sigurnošću odrediti kamo je pripadao Kotarski komitet Skradin.

¹¹ Isto se odnosi i na Kotarski komitet Preko.

¹² AIHRPH, Oblasni komitet Dalmacije, 8/II/1.

1. *Okrug Dubrovnik*

s dva kotarska komiteta: Dubrovnik, Korčula, i Gradskim komitetom Dubrovnik;

2. *Okrug Split*

s osam kotarskih komiteta: Imotski, Makarska, Metković, Sinj, Split, Brač, Hvar, Vis, i Gradskim komitetom Split;

3. *Okrug Šibenik*

s tri kotarska komiteta: Drniš, Knin, Šibenik, i Gradskim komitetom Šibenik;

4. *Okrug Zadar*

s dva kotarska komiteta: Benkovac, Zadar, i Gradskim komitetom Zadar.

Potkraj 1947. godine Oblasni je komitet Dalmacije u svom sastavu imao ukupno četiri okruga s petnaest kotarskih i četiri gradska komiteta, a potkraj 1948. godine organizaciona struktura Komunističke partije Hrvatske na području Dalmacije bila je ista kao i 1947. godine.

2.

Već je naznačeno da je partijska statistička evidencija najvažniji izvor za utvrđivanje broja članova i kandidata kao i socijalne i nacionalne strukture KPH. Podaci u njoj klasificirani su u 24 grupe (broj kotarskih i mjesnih komiteta, biroa, ćelija, socijalni i nacionalni sastav, školska naobrazba, funkcije, izborna funkcija, staž u Partiji, broj i vrsta kazni itd.), a unutar tih grupa postoji još i 91 podgrupa. Partijska statistička evidencija, točnije rečeno »stanje partijske organizacije«, bila je najcjelovitija, najsystematičniji pokazatelj stanja partijskih organizacija i njezina članstva. Ona, međutim, ima i nekih slabosti i nedostataka, izraženih najviše u tome što nisu diferencirane pojedine kategorije — npr. u njima se navodi broj radnika (klasificiranih u četiri grupe: industrijski, zanatski, poljoprivredni i ostali) zanemarujući ostale kategorije kao što su tekstilni radnici, metalci, drvodjelci itd., dok se neki članovi Partije registriraju prema početnom zanimanju.

Poslije oslobođenja zemlje u svibnju 1945. Oblasni komitet Dalmacije brojao je 4865 članova Partije i 1722 kandidata. U toj broj nisu uključeni članovi Partije u JNA.¹³

¹³ Svi daljnji podaci o broju članova Komunističke partije Hrvatske u Oblasnom komitetu Dalmacije dani su bez članova Partije u Jugoslavenskoj armiji.

*Socijalna struktura članstva bila je ovakva:*¹⁴

Radnika	1.106 ili 22.7%	<i>Nacionalna struktura:</i>	
Seljaka	3.057 ili 62.8%		
Obrtnika	89 ili 1.8%	Hrvata	4.112 ili 84.5%
Namještenika	257 ili 5.3%	Srba	702 ili 14.4%
Intelektualaca	356 ili 7.3%	Ostalih narodnosti	51 ili 1.1%

S obzirom na to da je KPH u trenutku oslobođenja zemlje imala 24.780 članova, također bez članova Partije u JNA, vidimo da je u tom vremenu Oblasni komitet Dalmacije, odnosno njegovo članstvo sačinjavalo 20% od ukupnog broja članova KPH.

Godinu dana nakon oslobođenja zemlje, dakle u svibnju 1946. godine, Oblasni komitet Dalmacije imao je 12.131 člana Partije, od toga 2898 žena i 3248 kandidata za članove Partije.¹⁵

*Socijalna struktura članova bila je ovakva:*¹⁶

Radnika	3.267 ili 26.9%	<i>Nacionalna struktura:</i>	
Seljaka	6.825 ili 56.3%		
Obrtnika	202 ili 1.7%	Hrvata	10.663 ili 87.9%
Namještenika	1.128 ili 9.3%	Srba	1.392 ili 11.5%
Intelektualaca	257 ili 2.1%	Ostalih narodnosti	76 ili 0.6%
Đaka	452 ili 3.7%		

Uspoređujući brojnost članstva Oblasnog komiteta Dalmacije od oslobođenja zemlje, od svibnja 1945. do istog mjeseca u 1946. godini vidimo da je samo za godinu dana u Oblasnom komitetu Dalmacije došlo do porasta članstva Partije za 7266 članova, što je povećanje od 149,4%. Tako velik porast članstva doveo je do promjene u socijalnoj i nacionalnoj strukturi. Za više od 100% povećan je broj radnika i seljaka članova Partije. Što se tiče nacionalnog sastava članstva, uvelike je povećan broj Hrvata i Srba članova KPH. Porast Hrvata bio je više od 150%, a Srba nešto manje od 100%.

Također je povećan i broj kandidata za 1526 novih osoba.

U siječnju 1947. godine Oblasni komitet Dalmacije imao je 12.329 članova Komunističke partije.¹⁷ U toku godine iz tog Oblasnog komiteta odnosno iz partijskih organizacija Dalmacije u druge partijske organizacije u Hrvatskoj i u druge dijelove Jugoslavije otišao je 1561 član. U isto je vrijeme iz drugih partijskih organizacija iz Hrvatske (i ostalih dijelova Jugoslavije) došlo 367 članova, iz Jugoslavenske armije i s drugih dužnosti izvan Oblasnog komiteta Dalmacije došla su 353 člana, a također je primljen 1181 novi član.

¹⁴ AIHRPH, Oblasni komitet Dalmacije, 1/III/1.

¹⁵ Isto, 5/III-K, 1946.

¹⁶ Isto, 2/II/1.

¹⁷ AIHRPH, Oblasni komitet Dalmacije, siječanj 1948.

Najstrožom partijskom kaznom, isključenjem iz Partije, kažnjena su 723 člana.

Iz toga se statističkog pregleda vidi da je u Oblasnom komitetu Dalmacije u toku 1947. godine došlo do smanjenja broja članova Partije za 383 člana, odnosno u prosincu 1947. godine Oblasni komitet Dalmacije imao je 11.946 članova Partije.¹⁸

*Socijalna struktura članstva bila je ovakva:*¹⁹

Radnika	3.070 ili 25.7%	<i>Nacionalna struktura:</i>	
Seljaka	6.558 ili 54.9%		
Intelektualaca	1.469 ili 12.3%	Hrvata	10.405 ili 87.1%
Đaka	179 ili 1.5%	Srba	1.481 ili 12.4%
Obrtnika	120 ili 1.0%	Ostalih narodnosti	60 ili 0.5%
Ostalih	550 ili 4.6%		

U toku 1947. godine, kako je naznačeno, isključena su iz Partije 723 člana. Najveći broj isključenih bili su seljaci i to iz kategorije bogatijih s obzirom na to da su oni pružali otpor prilikom otkupa poljoprivrednih proizvoda.

U prosincu 1948. godine Oblasni komitet Dalmacije imao je 17.883 člana Partije, od toga 3920 žena. Kandidata je bilo 3220.²⁰

*Socijalna struktura članstva bila je ovakva:*²¹

Radnika	4.496 ili 25.1%	<i>Nacionalna struktura:</i>	
Seljaka	9.880 ili 55.3%		
Namještenika	1.918 ili 10.7%	Hrvata	15.129 ili 85.1%
Obrtnika	66 ili 0.4%	Srba	2.648 ili 14.8%
Intelektualaca	164 ili 0.9%	Ostalih narodnosti	106 ili 0.1%
Đaka	336 ili 1.9%		
Ostalih	1.023 ili 5.7%		

¹⁸ Isto.

¹⁹ Isto.

²⁰ AIHRPH, Tabela, stanje partijskih organizacija — prosinac 1948. Nije vršena klasifikacijska podjela radništva po granama: industrijski, zanatski, poljoprivredni, ostali. Uziman je ukupan zbroj svih radnika bez obzira na klasifikaciju po granama odnosno po zaposlenju. Nije vršena klasifikacijska podjela seljaštva prema imovnom stanju, siromašni, srednji i imućni, nego je uziman zbroj svih seljaka bez obzira na imovno stanje. Nije vršena klasifikacijska podjela intelektualnih radnika, slobodna profesija, namještenici i studenti, uzeti su samo u obzir namještenici i studenti koji su stavljeni pod intelektualce, a zanemarena je kategorija slobodnih profesija jer je činila neznatan broj. U nacionalnoj klasifikacijskoj podjeli u KPJ odnosno KPH postoji 17 naroda, narodnosti i »ostali«. Ovdje su uzeti u obzir samo Hrvati i Srbi i »ostali« pod čiji nazivnik su stavljeni ostali narodi i narodnosti: Slovenci, Makedonci, Crnogorci, Muslimani, Šiptari, Vlasi, Rumunji, Bugari, Mađari, Rusi, Česi, Slovaci, Talijani, Turci. Osim Hrvata i Srba, koji su sačinjavali najveći broj članova KPJ i KPH, u prosincu 1948. godine u Komunističkoj partiji Hrvatske bilo je najviše Talijana 550, Makedonaca 513, Rusina 360, Bugara 286, Slovenaca 187, Rusa 140, Crnogoraca 128, ostalih narodnosti (bez naznaka) 100, Slovaka 64, Mađara 51, Rumunja 12, Šiptara 3 itd.

²¹ AIHRPH, Isto.

Uspoređujući broj članova, odnosno statističke pokazatelje iz 1947. i 1948. godine dolazimo do ovih zaključaka:

Povećan je broj članova Partije u Oblasnom komitetu Dalmacije za 5937 članova ili za 49.7% (seljaka za 3322 ili za 50.6%, radnika za 1426 ili za 46.4%). Do promjene je došlo i u nacionalnoj strukturi članstva; povećan je broj Hrvata za 4724 ili za 45.4%, Srba za 1167 ili za 78.8%.

Kakvo je bilo organizaciono stanje, socijalna i nacionalna struktura partijskih organizacija u svih petnaest kotarskih komiteta Oblasnog komiteta Dalmacije u prosincu 1948. godine vidi se iz narednih tabela (na str. 98 i 99):

Iz tih tabela možemo zaključiti da je grad Split, osim što je bio centar cijele dalmatinske regije u političkom, privrednom i kulturnom smislu, imao i najviše članova Partije, najviše žena članova Partije, kandidata, radnika, seljaka itd. Slijedili su ga kotarski komiteti Knin, Šibenik, Zadar. Po nacionalnom sastavu najviše Hrvata članova KP bilo je također u Splitu, a zatim u kotarskom komitetu Zadar i Šibenik. Srba članova Komunističke partije Hrvatske bilo je najviše u Kotarskom komitetu Knin, zatim u kotarskim komitetima Benkovac i Drniš. Kotarski komiteti Hvar, Brač i Korčula, kao što se vidi iz izvještaja za prosinac 1948. godine, u svom nacionalnom sastavu nisu imali ni jednog člana Komunističke partije Hrvatske srpske nacionalnosti. Što se tiče ukupnog članstva u Oblasnom komitetu Dalmacije najviše je bilo članova seljačkog porijekla, što je u to doba karakteristično i za KPH i KPJ. Ali se taj odnos pomalo mijenja u korist radništva, iako prilično sporo i s oscilacijama, kao što je to bio slučaj u 1948. godini kad je zabilježen pad radnika članova KPH u odnosu na 1947. za 10,9%.

Reorganizacija koja je uslijedila u Oblasnom komitetu Dalmacije u naznačenom razdoblju bila je refleksija reorganizacije koja je nastala u KPH, a provedena je po direktivama CK KPJ.²² Sva ta prestrukturiranja,

²² Organizaciona struktura, brojčano stanje, socijalna i nacionalna struktura partijskog članstva ne smiju se promatrati samo kao statistika ili tehničko pitanje rada i djelovanja Partije. To je potrebno sagledavati u mnogo širem kontekstu i značenju, jer je iz naznačenih podataka moguće ući u bit unutrašnjeg stanja Partije. Svaka reorganizacija uslijedila je prema direktivama KPJ, a imala je zadatak, odnosno cilj da dade novu kvalitetu, u svakom slučaju bolju od prijašnje, odnosno njome je započela nova etapa u njenom razvoju. Direktiva Centralnog komiteta KPJ od 3. srpnja 1945. godine imala je zadatak da unaprijedi rad u partijskim organizacijama, da se otklone dotadašnje slabosti i u samom radu partijskih organizacija i u prijemu novih članova. Također i direktiva CK KPJ od 3. travnja 1947. godine, kojoj je bila osnova direktiva iz 1945. godine, imala je zadatak da na osnovi stečenog iskustva u proteklim godinama još više unaprijedi rad na svim sektorima partijskog djelovanja. Osim tih zadataka, ta partijska direktiva postavljala je i obvezu da članovi organizaciono-instruktorskog odjeljenja postanu profesionalni partijski radnici, a sve u cilju što boljeg i bržeg izvršavanja partijskih zadataka.

I direktiva CK KPJ od 10. siječnja 1948. godine, kojom se naređuje da se iz sastava Politburoa nacionalnih centralnih i pokrajinskih komiteta organiziraju sekretarijati od tri do pet članova, da se reorganizira partijski aparat itd., imala je kao i sve prethodne direktive cilj da se što brže i efikasnije rješavaju problemi tekuće politike (partijsko-organizacione, političke, državne, privredne itd.). Arhiv Centralnog komiteta SKJ, 1945. Odluka CK KPJ o organizacionim pitanjima od 3. srpnja 1945. godine; Direktivno pismo CK KPJ o organizacionim pitanjima od 3. travnja 1947. godine; Direktiva CK KPJ od 10. siječnja 1948.; Peti kongres KPJ, Stenografske bilješke, Zagreb 1949, str. 156.

STANJE PARTIJSKIH ORGANIZACIJA U OBLASNOM KOMITETU DALMACIJE, PROSINAC 1948. GODINE²³
KOTARSKI KOMITETI

Kotarski komitet	Broj čl. KPH	Zena čl. KPH	Kandidati	Radnici	Seljaci	Namještenici	Intelektualci	Đaci	Obrtnici	Ostali	Hrvati	Srbi	Ostali
1. Drniš	543	126	74	236	186	75	1	—	4	41	272	271	—
2. Knin	1360	340	325	72	654	339	—	6	—	289	246	1110	4
3. Hvar	483	106	48	50	303	18	—	9	4	99	483	—	—
4. Sinj	1110	206	361	145	904	23	—	9	1	28	1000	110	—
5. Brač	373	66	101	81	165	125	1	—	1	—	373	—	—
6. Makarska	785	255	73	85	640	30	3	2	1	24	784	1	—
7. Metković	673	102	164	58	596	11	—	—	4	4	655	15	3
8. Split	2124	491	509	601	1233	229	4	23	9	25	2077	41	6
9. Imotski	389	44	139	29	311	33	2	—	2	12	325	64	—
10. Dubrovnik	549	82	72	41	487	—	21	—	—	—	538	8	3
11. Korčula	937	131	103	225	568	122	—	6	7	9	934	—	3
12. Šibenik	1342	320	59	124	1190	28	—	—	—	—	1129	213	—
13. Benkovac	736	42	172	34	669	26	1	—	—	6	275	461	—
14. Vis	384	119	8	92	265	27	—	—	—	—	382	2	—
15. Zadar	1268	269	219	61	1184	11	1	1	1	9	1219	48	1
	13.056	2699	2427	1934	9355	1097	34	56	34	546	10.692	2344	20

²³ AIHRPH, Isto.

STANJE PARTIJSKIH ORGANIZACIJA U OBLASNOM KOMITETU DALMACIJE, PROSINAC 1948. GODINE²⁴
GRADSKI KOMITETI

Gradski komiteti	Broj čl. KPH	Žena čl. KPH	Kandidati	Radnici	Seljaci	Namještenici	Intelektualci	Daci	Obrtnici	Ostali	Hrvati	Srbi	Ostali
1. Dubrovnik	459	91	111	217	63	119	1	28	5	26	367	62	30
2. Split	2864	731	363	1487	292	528	42	140	26	349	2687	139	38
3. Šibenik	876	238	259	485	50	173	19	61	1	87	815	53	8
4. Zadar	628	161	60	373	120	68	—	51	—	16	568	50	10
Ukupno:	4827	1221	793	2562	525	888	62	280	32	478	4437	304	86
	17.883	3920	3220	4496	9880	1918	164	336	66	1023	15.129	2648	106

²⁴ AIHRPH, Isto.

fuzioniranja, ukidanja komiteta, pa čak i ukidanja okružnih i oblasnih komiteta, imala su zadatak učvršćivanja nižih partijskih rukovodstava, kako bi sama mogla što brže i bolje kontaktirati sa širokim partijskim članstvom, odnosno da cjelokupno članstvo bude upoznato sa stavovima Centralnog komiteta KPH, te da bude nosilac i izvršilac postavljениh zadataka. »Smisao organizacionih promjena 1945—1947. sastojao se u usklađivanju njene (KPJ) dotadašnje rukovodeće uloge s uslovima u kojima je ona imala da upravlja državom i pokreće cjelokupni državni razvitak.«²⁵

Prevaga seljaštva u socijalnoj strukturi članstva KPH javlja se kao posljedica socijalne strukture stanovništva. Razvojem industrije a kasnije i petogodišnjim planom taj odnos se mijenja u korist radništva.

²⁵ *Branko Petranović, Istorija Jugoslavije 1918—1978, Beograd 1980, str. 419.*